

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 12. janúar 2005

UNIFEM á Íslandi
Miðstöð Sameinuðu þjóðanna
Laugavegur 42, 101 Reykjavík
Iceland

Umsögn UNIFEM á Íslandi um frumvarp til almennra hegningarlaga, 365. mál, um heimilisofbeldi.

Landsnefnd UNIFEM á Íslandi fagnar viðbrögðum stjórnvalda við aðgerðum þeirra mörgu samtaka sem staðið hafa að 16 daga átaki gegn ofbeldi gagnvart konum. Tilgangur átaksins er að koma kynbundnu ofbeldi inn í hina opinberu umræðu og hvetja til nauðsynlegra breytinga á löggjöf um slíkt ofbeldi.

Sími: +354 552 6200

Fax: +354 552 6010

netfang: unifem@unifem.is

vefur: www.unifem.is

Um leið og landsnefndin fagnar því að vinna sé hafin við löggjöf um heimilisofbeldi þá hefur nefndin alvarlegar efasemdir um að markmið lagasetningarinnar, um aukið réttaröryggi fyrir þolendur heimilisofbeldis og að draga megi úr slíku ofbeldi, náist.

Ástæðan er sú að tvo grundvallarþætti skortir í frumvarpsgerðina; viðurkenningu á ofbeldi gagnvart konum annars vegar og samráð við fagaðila hins vegar. Í óbreyttri mynd er lagasetningin því of takmörkuð auk þess sem litið er fram hjá staðreyndum málsins.

Ofbeldi gagnvart konum

Ofbeldi gegn konum er eitt grófasta og útbreiddasta mannréttindabrot í heiminum en samkvæmt nýlegri skýrslu UNIFEM *Not a Minute More* (2003; <http://www.unifem.org>) er áætlað að þriðja hver kona verði einhvern tíma á lífsleiðinni fyrir ofbeldi sökum kynferðis síns. Umfangsmikil rannsókn Alþjóðaheilbrigðisstofnunarinnar sem kynnt var í nóvember á síðasta ári leiddi í ljós að heimilisofbeldi, eða ofbeldi af hálfu nákomins geranda, er algengasta birtingarmynd ofbeldis gagnvart konum og rót gríðarlegs heilsufarsvanda á alþjóðavísu (http://www.who.int/gender/violence/who_multicountry_study/en/).

Í Yfirlýsingu Sameinuðu þjóðanna um afnám ofbeldis gagnvart konum frá 1993 (Declaration on the Elimination of Violence against Women) segir að „ofbeldi gagnvart konum felur í sér, en er þó ekki takmarkað við [...] líkamlegt, kynferðislegt og sálrænt ofbeldi innan fjölskyldunnar [...]”. Þá segir jafnframt í yfirlýsingunni að „ofbeldi gagnvart konum er staðfesting á aldagömlu

Þróun í þágu kvenna
allra hagr

valdamisvægi kynjanna [...] er einn af þeim grundvallarþáttum í samfélaginu er leiðir til þess að konur eru settar skör lægra en karlmenn.”

Ísland hefur undirritað og átt aðild að fjölmörgum alþjóðasamþykktum sem kveða á um nauðsyn lagasetningar gegn ofbeldi gagnvart konum og má þar vísa til 2. gr. Kvennasáttmála Sameinuðu þjóðanna (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women), 124. gr. framkvæmdaáætlunar Sameinuðu þjóðanna í málefnum kvenna (einnig nefnd Pekingáætlunin), 1. og 2. gr. tilmæla ráðherranefndar Evrópuráðsins nr. R(2002)5 um verndun kvenna fyrir ofbeldi og 1. gr. ályktunar allsherjarþings Sameinuðu þjóðanna nr. 52/86 um forvarnir og úrræði dómskerfisins til að útrýma ofbeldi gagnvart konum. Íslensk stjórnvöld hafa þannig margviðurkennt vandann sem felst í ofbeldi gegn konum og heitið úrbótum.

Því er það álit UNIFEM á Íslandi að löggjöf um heimilisofbeldi sem ekki tekur tillit til staðreynda um ofbeldi gegn konum geti hvorki verið raunhæf né árangursrík.

Samráð við fagaðila

Samráð við fagaðila er forsenda þess að löggjöf endurspegli og bregðist við raunveruleikanum. Þetta á ekki síst við þegar fjallað er um jafn margþættan og vandmeðfarinn málaflokk sem heimilisofbeldi er. Slíkt samráð hefur verið viðhaft við gerð slíkra laga í nágrannalöndum okkar á undanförunum árum og er framkvæmdin í Svíþjóð einna markverðust.

Landsnefnd UNIFEM á Íslandi þykir því hryggilegt að sjá að ekkert sambærilegt samráð liggur að baki frumvarpinu sem nú er til umsagnar. Í stað þess að byggja á upplýsingum frá Kvennaathvarfinu, Stígamótum, Neyðarmóttöku Landspítala-háskólasjúkrahúss og öðrum aðilum sem starfa með þolendum heimilisofbeldis styðst gerð frumvarpsins nær eingöngu við upplýsingar um dómaframkvæmd í málaflokknum hér. Rík ástæða er til að setja spurningamerki við slíkt vinnulag þegar meginvandi málaflokksins hefur verið hversu erfitt er að sækja málin og að fá mál hafa endað fyrir dómstólum. Er ekki eitt af markmiðum frumvarpsins að bregðast við þeim vanda?

UNIFEM á Íslandi er þeirrar skoðunar að takmarkanir frumvarpsins séu alvarlegar og hvetur eindregið til þess að meiri vinna sé lögð í frumvarpið og undirbúning þess.

UNIFEM á Íslandi

Miðstöð Sameinuðu þjóðanna

Laugavegur 42, 101 Reykjavík

Iceland

Sími: +354 552 6200

Fax: +354 552 6010

netfang: unifem@unifem.is

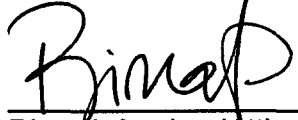
vefur: www.unifem.is

Landsnefndin ítrekar að kynblind löggjöf um heimilisofbeldi geti ekki verið fullnægjandi löggjöf og mælir eindregið með því að farin verði sama leið og í Svíþjóð. Í því felst að löggjöf um heimilisofbeldi innihaldi bæði almennt ákvæði um ofbeldi af hálfu nákomins geranda, líkt og gert er í frumvarpinu, og einnig annað sértækara ákvæði um ofbeldisbrot karls gegn konu sem hann er nákominn, eða það sem Svíar kalla kvenfrelsisbrot. Landsnefnd UNIFEM á Íslandi fær ekki séð að slíkt ákvæði gangi gegn 1. mgr. 69. gr. stjórnarskrárinnar en telur þvert á móti að ákvæðið yrði til að bæta réttarstöðu kvenna í málaflokki þar sem mjög hefur hallað á hlut þeirra.

Umsögn samþykkt af stjórn UNIFEM á Íslandi í janúar 2005.

Virðingarfyllst,

f.h. UNIFEM á Íslandi

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Birna". The signature is written over a horizontal line.

Birna Þórarinsdóttir
Framkvæmdastýra UNIFEM á Íslandi

UNIFEM á Íslandi
Miðstöð Sameinuðu þjóðanna
Laugavegur 42, 101 Reykjavík
Iceland

Sími: +354 552 6200

Fax: +354 552 6010

netfang: unifem@unifem.is

vefur: www.unifem.is